

Gedragscode Natuurbeheer bestendigt huidig beheer

Sinds eind april heeft de natuurbeheersector een eigen gedragscode voor de Flora- en faunawet. Als natuurbeheerders volgens deze gedragscode werken, hoeven ze voor beheermaatregelen in de meeste gevallen geen ontheffing meer aan te vragen. Natuurbeheerders zijn over het algemeen blij met de gedragscode maar menen dat er voor hun praktijk weinig zal veranderen. Toch heeft werken met de Gedragscode Natuurbeheer een aantal belangrijke consequenties.

Het idee achter de Gedragscode Natuurbeheer is hetzelfde als bij de eerder goedgekeurde gedragscodes: voor alle activiteiten die schadelijk kunnen zijn voor beschermde planten of dieren, is het nodig om een ontheffing voor de Flora- en faunawet te hebben. Maar als dat werk wordt uitgevoerd volgens een goedgekeurde gedragscode, is die ontheffing niet nodig. Voor meerdere sectoren, zoals die voor het bosbeheer, de waterschappen en de bouwsector was er al langer een gedragscode. In april keurde minister Gerda Verburg de Gedragscode Natuurbeheer goed.

De kern van de Gedragscode Natuurbeheer zijn de natuurkalenders. Deze kalenders geven aan wanneer bepaalde werkzaamheden al dan niet mogen plaatsvinden. Er zijn groene (voorkeursperiodes), oranje (kwetsbare periodes) en rode periodes (ontheffingsperiodes). Voor elke periode is beschreven welke voorwaarden en beperkingen er gelden. Voor de kwetsbare periodes is specifiek omschreven welke voorzorgsmaatregelen er getroffen moeten worden om werkzaamheden te mogen uitvoeren. Wil een beheerder in een rode periode iets doen, dan zal hij een ontheffing moeten aanvragen.

De gedragscode geldt alleen voor de tien meest voorkomende werkzaamheden in het natuurbeheer:

- begrazen van natuurterreinen,
- omzagen en afzetten van houtige beplantingen,
- plaggen, chopperen, maaien en strooisel vegen van heide,
- branden van heide,
- beheer van weidevogelgrasland,
- beheer van bijzondere gras- en hooilanden,
- maaien van rietland,
- schonen en baggeren van poelen en

- waterlopen,
- akkerwerkzaamheden,
- onderhoud van gebouwen en bouwwerken.

Naast de kalenders voor deze tien werkzaamheden, bevat de gedragscode een checklist. Hierin staat een aantal vragen die beheerders zich moeten stellen voordat ze aan het werk gaan. De beheerder moet deze Checklist Natuurbeheer vóór aanvang van de werkzaamheden invullen en ondertekenen. Ook de aanemer ondertekent als blijk van ontvangst, kennisname en akkoord. De beheerder en de aannemer houden elk een exemplaar als bewijs van de afspraak. In de checklist staan zo de afspraken over bijvoorbeeld de voorzorgsmaatregelen, een overzicht van de aanwezige soorten en afspraken over het tijdstip van uitvoering.

Monitoring

Al met al dus een aardig compleet pakket aan afspraken en regels om de zorgvuldig te werk te gaan en soorten te beschermen. De grote terreinbeheerorganisaties, Bosschap, SBNL, de Federatie Particulier Grondbezit hebben er een aantal jaren aan gewerkt. De vraag is natuurlijk of er nu veel gaat veranderen. Natuurbeheerders geven aan dat zij zelf al opletten of zij met hun werkzaamheden geen schade toebrengen aan beschermde soorten. Het belang van de natuurbeheerders ligt immers vaak in dezelfde lijn als de Flora- en faunawet. **Houdijn Beekhuis, jurist bij Staatsbosbeheer**, is betrokken geweest bij de totstandkoming van de gedragscode. Volgens hem was er niet veel discussie over hoe de gedragscode er uit zou moeten zien. Ook over de lijst van veelvoorkomende werkzaamheden was vrij snel overeenstemming. “Dus ik denk ook niet dat er in de praktijk van het beheer heel

veel zal veranderen. De belangrijkste verschillen zitten hem in het feit dat beheerders de monitoring en inventarisatie anders moeten gaan aanpakken. Tot nu toe is inventarisatie vooral gericht op het monitoren van de ontwikkelingen in de terreinen, maar nu zullen ze die monitoring meer moeten toespitsen op de gedragscode. Er zal telkens een actuele inventarisatie moeten zijn en dat vergt de nodige organisatie. Maar ik verwacht dus geen echt grote veranderingen in het beheer zelf.”

Beheer tegen het licht

Dat denkt ook **Broer Blaauwbroek, in dienst bij Natuurmonumenten als coördinator beheer van De Wieden**. “In de aanloop naar deze gedragscode werkten we al in de geest van de gedragscode. Ontheffingen voor regulier beheer hebben we niet aangevraagd. We zorgden dat we de maatregelen in een voor flora en fauna gunstige periode uitvoerden. Het verschil zit hem er in dat wij voorheen zelf bepaalden of een maatregel al dan niet schadelijk zou kunnen zijn, nu bepalen de kalenders dat. Mede daarom hebben we ook besloten om ons beheer eens tegen het licht te houden: klopt het nog steeds wat we doen, doen we het op de goede tijdstippen, etcetera? In de monitoring verwacht ik niet veel veranderingen. Dat doen

Bloemrijke dijk in Gelderse Poort

foto Hans van den Bos

we al volgens een behoorlijk strak schema dus dat hebben we hier goed op orde. We leggen die monitorgegevens ook op een gestandaardiseerde manier vast, dus ik denk dat die wel geschikt zijn om aan de eisen van de gedragscode te voldoen.

Ik denk dat voor ons het grootste verschil hem zit in de aansturing van de aannemers. Vertellen tegen de kraanmachinist hoe het moet, is niet meer voldoende. We zullen dat allemaal moeten vastleggen en goed moeten archiveren. Dat geeft in ieder geval weer extra papierwerk en ik denk dat dat in de terreinen van de grotere terreinbeheerders niet direct zal leiden tot een kwaliteitsverbetering. Ik kan me wel voorstellen dat kleinere beheerders of particulieren met de gedragscode nu een handvat hebben dat ze helpt om een betere planning van de werkzaamheden te maken waarbij minder soorten vernield of beschadigd worden.”

Rechtzekerheid

Ook de **Unie van Bosgroepen** is blij dat de Gedragscode Natuurbeheer nu klaar is en gebruikt kan worden. **Harrie Weersink**: “Wij zullen de gedragscode zoveel mogelijk gebruiken en overwegen om de gedragscode in te bouwen in ons kwaliteitshandboek natuur en landschap, dat we deze zomer gaan opstellen.” Wel

vindt Weersink het jammer dat de Gedragscode Natuurbeheer na de inspraakprocedure iets minder juridische zekerheid heeft gekregen. Zo hebben de natuurkalenders volgens Weersink nu nog slechts een indicatief karakter. Een beheerder moet namelijk ook voor werkzaamheden in een groene periode nagaan of hij voorzorgsmaatregelen moet nemen. En ook staat er dat de tijdvakken van de kalenders niet absoluut zijn maar dat de gebruiker van de Gedragscode Natuurbeheer de genoemde data altijd met verstand moet toepassen. Zo kan het bijvoorbeeld zijn dat door een vroeger of later ingezet voorjaar een kwetsbare periode wat eerder of later begint dan in de kalender is vermeld.

“De Gedragscode is dus vooral een goede richtlijn, aan de hand waarvan de beheerder elke situatie op zijn eigen merites moet beoordelen. Het blijft belangrijk dat een beheerder zelf ook goed beoordeelt of een maatregel al dan niet in die periode uitgevoerd kan worden en of er voorzorgsmaatregelen nodig zijn. Op zich zijn de beheerders dat wel gewend en hebben ze die kennis ook wel in huis. Potentieel probleem is dat er juridisch gezien mogelijkheden ontstaan om aan te vechten of een organisatie zich wel aan de Gedragscode Natuurbeheer houdt. De rechtszekerheid van de Gedragscode is daarmee niet optimaal.”

Eenzelfde probleem ziet Weersink in het feit dat er, door de wijzigingen die er na de inspraakronde in de gedragscode zijn aangebracht, het accent is verlegd van soortgroepen naar individuele soorten. De gewijzigde Gedragscode stelt dat het voor zichzelf spreekt dat binnen elke soortgroep iedere soort zijn eigen specifieke eisen stelt, waarop maatregelen moeten worden afgestemd. Volgens de Gedragscode moeten de voorzorgsmaatregelen gericht zijn op de gunstige staat van instandhouding van deze soorten. Weersink: “Beheerders moeten dus, ook als ze met de gedragscode werken, beoordelen of er bovenop de algemene en aanvullende voorzorgsmaatregelen, extra voorzorgsmaatregelen nodig zijn. Als een buitenstaander dat wil, kan hij altijd wel een reden vinden om aan te vechten dat een werkzaamheid niet volgens de regels is uitgevoerd. Die mogelijkheid is er nu, maar de vraag is natuurlijk of dat veel zal gebeuren”, aldus Weersink. ♦

Geert van Duinhoven is freelance journalist
geertvanduinhoven@planet.nl

Gedragscode is te vinden op www.minlnv.nl, zoek op ‘gedragscode natuurbeheer’.